

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

สำหรับวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง จะแยกกล่าวเป็น 2 หัวข้อ คือ วรรณนาการของโรงเรียนพยาบาล และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณนาการของโรงเรียนพยาบาล

ในประเทศไทยปัจจุบันมีสถาบันที่ผลิตพยาบาลระดับปริญญาตรีอยู่หลายแห่ง ซึ่งเรียงตามการตั้งขึ้นก่อนหลังของสถาบันดังนี้

1. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เดิมเป็นโรงเรียนสอนเกี่ยวกับวิชาการพยาบาล ซึ่งนับเป็นโรงเรียนพยาบาลแห่งแรกของประเทศไทย ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2437¹ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ใ้รับพระราชทานนามว่า "โรงเรียนแพทยkundkrong และหญิงพยาบาล" หลักสูตรเน้นหนักทางด้านkundkrong มากกว่าด้านการศึกษา ต่อมาในปี พ.ศ. 2469² ได้มีการปรับปรุงการศึกษาครั้งสำคัญไปสู่มาตรฐานสากลโดยสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์ ได้ร่วมมือกับมูลนิธิร็อคกี้เฟลเลอร์ ให้ความช่วยเหลือในด้านการสอนวิชาการแพทย์และการพยาบาล จนเป็นผลให้โรงเรียนพยาบาลkundkrong และอนามัย โรงเรียนพยาบาลศิริราชเปลี่ยนหลักสูตรและขยายเวลาเรียน

¹สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย, หนังสือฉลองครบรอบ 84 ปี ของสมาคมพยาบาล (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยพิทยา, พ.ศ. 2518), หน้า 155.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 171.

เพื่อผลิตพยาบาลชั้นมาตรฐานขึ้น ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการปรับปรุงคุณภาพของ อาจารย์และการขยายหลักสูตรวิชาการพยาบาลให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาตรี ในปีพ.ศ.2499¹ คณะพยาบาลศาสตร์ได้ผลิตพยาบาล 2 หลักสูตรควบกัน คือ หลักสูตรปริญญาตรีรับนักศึกษาที่ สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระยะเวลาเรียน 4 ปี จุดมุ่งหมายในการผลิตพยาบาลระดับ ปริญญาตรีแต่เดิมนั้น คาดว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะเป็นผู้นำในวิชาชีพพยาบาล และเป็นอาจารย์ พยาบาล เพราะในขณะนั้นยังมีครูพยาบาลที่มีวุฒิปริญญาตรีน้อย หลักสูตรอนุปริญญาพยาบาลรับ นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระยะเวลาเรียน 3 ปี จุดมุ่งหมายในการผลิต เพื่อให้บริการทางสุขภาพแก่สังคม²

เนื่องจากความเจริญทางวิชาการและความต้องการทางสังคม ในปีพ.ศ.2520 คณะพยาบาลศาสตร์ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรเดิม โดยการยุบหลักสูตรอนุปริญญาพยาบาลและ เปิดหลักสูตรใหม่ คือหลักสูตรพยาบาลบัณฑิต (พย.บ.) รับนักศึกษาที่จบอนุปริญญาพยาบาลหรือ ประกาศนียบัตรวิชาพยาบาลและอนามัย จากสถาบันการศึกษาที่ได้กำหนดพื้นที่ความรูของผูเข้ าศึกษาที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้จบการศึกษามีทักษะในการให้บริการพยาบาล อย่างมีประสิทธิภาพ³

2. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญา วิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาลสาธารณสุข) ในปี พ.ศ.2508 ที่โรงเรียนพยาบาลสาธารณสุข (ปัจจุบันคือภาควิชาพยาบาลสาธารณสุข) ต่อมาเปิดหลักสูตรหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาโภชนาการและสุขศึกษาเพิ่มขึ้น รับนักศึกษาที่สำเร็จหลักสูตรอนุปริญญาพยาบาลและอนามัย

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 225.

² คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, หลักสูตร พ.ศ.2516, (ม.ป.พ., 2516), หน้า 19-20.

³ สมาคมศิษย์เก่าพยาบาลศิริราช, ลานพิกุล, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ท่าพระจันทร์, พ.ศ.2521), หน้า 118.

หรือหลักสูตรเทียบเท่า ระยะเวลาเรียน 2 ปี จุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อที่จะส่งเสริมโครงการพัฒนาแห่งชาติในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และอนามัย โดยคาดหวังให้สำเร็จการศึกษาไปเป็นบุคลากรทางการแพทย์ สาธารณสุข โภชนาการและสุขศึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำ ความคุ้มครองช่วยเหลือในการปฏิบัติงานตามท้องถิ่น

3. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) ในปีพ.ศ.2509 รับนักศึกษาที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระยะเวลาเรียน 4 ปี ในปี 2514 ได้เปิดหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) รับนักศึกษาที่จบหลักสูตรอนุปริญญาพยาบาลและอนามัย หรือหลักสูตรเทียบเท่า ระยะเวลาเรียน 2 ปี จุดมุ่งหมายในการผลิตแต่เดิมคาดว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจะเป็นผู้นำในวิชาชีพพยาบาล และเป็นอาจารย์พยาบาล เพราะในขณะนั้นยังมีครูพยาบาลที่มีวุฒิปริญญาตรีน้อย ต่อมาจนถึงปีพ.ศ.2513 ได้มีการปรับปรุงหลักสูตร เน้นหนักไปในทางให้มีความสามารถในการให้บริการสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นผู้นำในทางการพยาบาล

4. แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) ในปี พ.ศ.2510 รับนักศึกษาที่จบหลักสูตรอนุปริญญาพยาบาลและอนามัย หรือหลักสูตรเทียบเท่า ระยะเวลาเรียน 2 ปี มีวิชาเฉพาะให้เลือก เช่น การพยาบาลมารดาและทารก จุดมุ่งหมายของการผลิตเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาทำงานด้านการศึกษาพยาบาล หรือเป็นเจ้าของที่ทางการศึกษาในสาขาวิชาอันเป็นภูมิหลังของตนเอง

5. ภาควิชา โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) ในปีพ.ศ.2513 รับนักศึกษาที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ใช้หลักสูตรร่วมระหว่างอนุปริญญาพยาบาลและปริญญาตรี และแยกกันโดยมีหลักเกณฑ์ในปีที่ 3 ระยะเวลาเรียน 4 ปี จุดมุ่งหมายของการผลิตเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถให้การพยาบาลได้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้งและเป็นผู้นำในการให้การพยาบาล

6. คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มเปิดสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) ในปี พ.ศ.2514 ควบคู่ตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนพยาบาล มหาวิทยาลัยขอนแก่นร่วมด้วยมหาวิทยาลัยมหิดล มีความเห็นชอบที่จะเปิดการศึกษาวิชาพยาบาลเพื่อช่วยแก้

ปัญหาดังกล่าว และเนื่องจากขาดอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาพยาบาลอยู่มาก ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาวิชาพยาบาลที่มีอยู่ก่อนแล้ว ชั้นแรกได้รับอนุมัติให้จัดอยู่ในรูปโครงการ และในปีเดียวกันได้เปลี่ยนฐานะเป็นคณะพยาบาลศาสตร์ ซึ่งนับว่าเป็นคณะพยาบาลศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทย เปิดสอนหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (พยาบาล) รัับนักศึกษาที่สำเร็จชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ระยะเวลาเรียน 4 ปี จุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อเพิ่มการผลิตพยาบาล ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนพยาบาลอันเกิดขึ้นอย่างรุนแรง และเพื่อเป็นการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชนในชนบทตามนโยบายของรัฐบาลขณะนั้น¹

และในปี พ.ศ. 2519 ได้เปิดทำการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตพยาบาล (B.A. in Nursing) โดยรับผู้ที่จบการศึกษาอนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีทางด้าน พยาบาล จุดมุ่งหมายในการผลิต เพื่อปรับปรุงคุณภาพการบริการการพยาบาลให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กระทรวงสาธารณสุขต้องการ²

สถาบันที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาโททางการพยาบาลในประเทศไทย ปัจจุบันมี 2 แห่ง คือ

1. แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เริ่มเปิดสอนเมื่อปีพ.ศ. 2516 รัับนักศึกษาที่สำเร็จจากการศึกษหลักสูตรปริญญาตรีทางการพยาบาลไม่จำกัดสาขา แต่จะต้องมีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 2 ปี ผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการพยาบาล) จุดมุ่งหมายของการผลิตเพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถทำหน้าที่เป็นผู้บริหารการพยาบาลในระดับต่าง ๆ ได้ เช่น เป็นหัวหน้าศึกษูตรวจการ และหัวหน้าพยาบาลในโรงพยาบาลและหน่วยอนามัย เป็นต้น³

¹คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะพยาบาลศาสตร์ (ม.ป.ท., 2520), หน้า 1.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 3.

³อรวรรณ นาคทรพรพ, การใช้ประโยชน์พยาบาลระดับปริญญาตรี (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520), หน้า 14.

2. ภาควิชาพยาบาลศาสตร์ โรงพยาบาลรามธิบดี และคณะพยาบาลศาสตร์ (ศิริราช) มหาวิทยาลัยมหิดล เริ่มเปิดสอนเมื่อปีพ.ศ.2519 โดยรับบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ (พยาบาล) ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างน้อย 2 ปี จุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อให้ผู้จบการศึกษามีความสามารถในการเป็นผู้นำทางการพยาบาล มีความเข้าใจเกี่ยวกับโรคต่างๆ ใคอย่างลึกซึ้ง และมีความสามารถพิเศษ (Specialize) ในการให้การพยาบาลเฉพาะโรค นั้นๆ ใคอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้แล้วพยาบาลที่สำเร็จการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรียังสามารถศึกษา ต่อถึงระดับปริญญาโทในสาขาวิชาอื่น ซึ่งไม่ใช่วิชาชีพพยาบาลโดยตรง แต่สามารถนำความรู้ มาใช้ในงานพยาบาลได้ สถาบันที่เปิดสอนมีอยู่หลายแห่ง เช่น แผนกวิชาวิจัยการศึกษา คณะ ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวิทยา ศาสตร์ และคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

การแสวงหาคณากรของคณะพยาบาลศาสตร์

การแสวงหาคณากรของคณะพยาบาลศาสตร์ กระทำโดยผู้บริหารของคณะตามความ เห็นชอบของทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีลำดับขั้นดังนี้

1. การสรรหา คณะพยาบาลศาสตร์ แต่ละมหาวิทยาลัย จะประกาศรับสมัคร บุคคลเพื่อบรรจุเข้ารับราชการในตำแหน่งอาจารย์พยาบาล คุณสมบัติทั่วไปของผู้มีสิทธิสมัครนั้น เป็นไปตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 และมีคุณสมบัติเฉพาะตรง ตามความต้องการของคณะฯ

2. วิธีการสอบ ไม่มี การสอบข้อเขียน แต่จะคัดเลือกโดยวิธีการสอบสัมภาษณ์ คณะกรรมการจัดสอบได้แก่ คณบดี รองคณบดี และหัวหน้าภาควิชาต่าง ๆ

3. การบรรจุแต่งตั้ง ผู้ที่ผ่านการสอบสัมภาษณ์แล้วทางคณะพยาบาลศาสตร์จะรับ เข้าทำงานในตำแหน่งลูกจ้าง เพื่อทดลองปฏิบัติราชการเป็นเวลานาน 6 เดือน หลังจากนั้นจึง จะพิจารณาบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการสามัญ ในปีแรกของการปฏิบัติงาน อาจารย์ใหม่จะต้อง ทำหน้าที่ให้บริการทางการพยาบาลแก่ผู้ป่วยทั่วไปก่อน พร้อมกันนั้นจะต้องสังเกตการณ์เกี่ยวกับ

การสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยขึ้นอยู่กับคณะแพทยศาสตร์ เป็นเวลาอย่างน้อย 1 ปี

การจำแนกตำแหน่งตามสายงานและกำหนดขั้นเงินเดือนสำหรับข้าราชการพลเรือน
ในมหาวิทยาลัย การแต่งตั้งเข้าสู่ตำแหน่งวิชาการ¹

1. ตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์ วุฒิปริญญาตรี ถือเป็นกรจ้างเป็นรายปีมีกำหนด
ไม่ต่ำกว่า 3 ปี และไม่เกิน 5 ปี เมื่อมีการประเมินผลความรู้ความสามารถและผลงานทาง
วิชาการ หลังจากปฏิบัติงานครบ 3 ปี อาจได้รับพิจารณาแต่งตั้งเข้าสู่ตำแหน่งอาจารย์
2. อาจารย์ แต่งตั้งจากจบปริญญาตรีและได้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยอาจารย์มา
แล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี หรือ จบปริญญาโท
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จะแต่งตั้งจากบุคคลผู้มีคุณวุฒิดังนี้
  - 3.1 ผู้ดำรงตำแหน่งอาจารย์มาไม่น้อยกว่า 3 ปี
  - 3.2 จบปริญญาเอก
4. รองศาสตราจารย์ แต่งตั้งจากผู้ที่ได้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์มาแล้ว
ไม่น้อยกว่า 3 ปี มีความสามารถทางการสอน และมีผลงานทางวิชาการ เข้าเกณฑ์มาตรฐาน
5. ศาสตราจารย์ แต่งตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์มาแล้วไม่น้อย
กว่า 2 ปี มีความสามารถทางการสอน และมีผลงานทางวิชาการเข้าเกณฑ์มาตรฐาน

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในชวงแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3
แม้ว่าจะได้เจริญก้าวหน้าและบรรลุผลสำเร็จพอสมควรก็ตาม ปรากฏว่ามีปัญหาและอุปสรรค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ วิจิตร ศรีสอาน, "การจำแนกตำแหน่งตามสายงานและกำหนดขั้นเงินเดือนสำหรับ
ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย," การประชุมพิเศษและสัมมนาอาจารย์ใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล,
หน้า 13 - 15. บุญเหลือ เจริญวงศ์, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สถานสงเคราะห์
หญิงปากเกร็ด, 2518.

หลายประการด้วยกันที่สมควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ปัญหา อุปสรรคที่สำคัญมาเป็นอันดับหนึ่งคือ ปัญหาในด้านบุคลากร ในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 3 เท่าที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยยังคงประสบปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ประจำที่มีคุณวุฒิและประสบการณ์สูงทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและขยายงานตาม โครงการพัฒนาการศึกษา¹

พ.ศ. 2504 จากรายงานการวิจัยชิ้นนี้ เรื่อง "จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" ของคณะกรรมการเรื่องมหาวิทยาลัย ฉบับลงวันที่ 24 ตุลาคม 2504 ปรากฏว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังประสบปัญหาสำคัญ 3 ประการ และปัญหาใหญ่ที่สุดได้แก่ปัญหาการขาดแคลนอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากอาจารย์จำนวนมากไม่ได้อยู่ประจำทำการสอน เพราะบางคนกำลังศึกษาต่อ ศึกษาราชการภายนอกหรือหน้าที่อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีอาจารย์อีกเป็นจำนวนมากที่มีวุฒิหรือประสบการณ์ในการสอนยังไม่พอสำหรับการสอนในมหาวิทยาลัย และคุณวุฒิของอาจารย์ที่เหมาะสมกับมหาวิทยาลัยนั้น คณะกรรมการชุดนี้เห็นว่า อย่างก็ควรจะเป็นผู้จบปริญญาโท หรือไม่ก็ปฏิบัติราชการมานานพอควร จนได้รับเงินเดือนอย่างต่ำเท่ากับผู้ที่ได้รับปริญญาโทจากต่างประเทศ²

005669

จากการสำรวจวุฒิอาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัยทั้งหมด ในปี 2514 มีอาจารย์ประจำทั้งหมด 4429 คน จำแนกตามวุฒิได้ดังนี้

วุฒิปริญญาเอกหรือเทียบเท่า	448 คน
วุฒิปริญญาโทหรือเทียบเท่า	1934 คน
วุฒิปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2047 คน

¹ทบวงมหาวิทยาลัย, กระทรวง, แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระยะที่ 4. พ.ศ. 2520-2524, หน้า 2.

²คณะกรรมการการวิจัยเรื่องมหาวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : พญาไท) 24 ตุลาคม 2504, หน้า 30.

ในจำนวนอาจารย์ 10 คน มีอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก : ปริญญาโท : ปริญญาตรี
เท่ากับ 1 : 4.4 : 4.6 ซึ่งตามเกณฑ์ ที่จะนำมาเปรียบเทียบควรเป็น 1.5 : 5 : 3.5

เมื่อพิจารณาจากในค่านปริมาณแล้ว ดูเหมือนว่ามีอาจารย์จำนวนพอเพียง แต่ถ้าพิจารณา
ถึงวุฒิอาจารย์แล้วจะเห็นว่า สัดส่วนวุฒิของอาจารย์ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ควรจะเป็นที่นำมาเปรียบเทียบ
จึงทำให้สภาพที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยยัง ประสมกับปัญหาการขาดแคลนอาจารย์อยู่²

พ.ศ. 2514 ได้มีการประเมินผลการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับคุณวุฒิ
ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ดังนี้

มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในจำนวนอาจารย์ 10 คน มีอาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาเอก :
ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 3 : 2.5 : 7.2 พบว่ามีอาจารย์วุฒิปริญญาตรีมากเกินไป
และยังขาดอาจารย์วุฒิปริญญาโท ปริญญาเอกอยู่³

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในจำนวนอาจารย์ 10 คน มีอาจารย์วุฒิปริญญาเอก :
ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 0.5 : 3.3 : 6.3 พบว่ามีอาจารย์วุฒิปริญญาตรีมาก และ
ขาดอาจารย์วุฒิปริญญาโท ปริญญาเอก⁴

มหาวิทยาลัยมหิดล อาจารย์ประจำ 10 คน มีวุฒิปริญญาเอก : ปริญญาโท :
ปริญญาตรี เท่ากับ 1.5 : 4 : 4.6 ยังขาดอาจารย์วุฒิปริญญาโทอีกเพียงเล็กน้อย⁵

¹สำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัย, รายงานสรุปสถานการณ์การศึกษาปัจจุบัน
ในสถาบันอุดมศึกษา, หน้า 18.

²สภาการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน, สรุปรายงานประเมินผลการพัฒนาการศึกษา
ระดับอุดมศึกษา ปี 2510 - 2514, หน้า 11.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 30.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 34.

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อาจารย์ประจำ 10 คน มีอาจารย์ปริญญาเอก :
ปริญญาโท : ปริญญาตรี เท่ากับ 0.6 : 4.4 : 5 ยังขาดอาจารย์วุฒิปริญญาเอกอยู่มาก¹

เป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้วว่าสัมฤทธิ์ผลของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์²
การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นอาจารย์ในระดับมหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต่องระหา โดยรอบขอบ
ขณะเดียวกันต้องมีนโยบายจกัให้อาจารย์ได้รับการศึกษาอบรมเพิ่มเติมที่ตามสภัญญูาความ
สามารถ

ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าคุณวุฒิของครูเป็นสิ่งจำเป็นเกี่ยวกับความก้าวหน้าและ
การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา อีก 10 ปีในอนาคต วุฒิปริญญาตรีถือเป็นวุฒิเบื้องต้นในการสอน
ปัจจุบัน เพราะว่าเป็นการยากที่บุคคลจะเรียนรู้ภายใน 4 ปี ให้เพียงพอที่จะสอนความรู้ทุกอย่าง
ที่เด็กสมัยนั้นควรจะรู้ให้ครบถ้วนได้ ครูในอนาคตควรมีความรู้อย่างต่ำปริญญาโท ในระดับ
ปริญญาตรีควรจะเรียนความรู้ทั่วไปอันเป็นรากฐาน และเข้าใจวิทยาการให้มากที่สุดเท่าที่
จะเป็นไปได้ หลังจากได้รับปริญญาตรีแล้ว ควรได้เรียนเฉพาะทางครูอีก 2 ปี 1-1/2 ปี
ให้ศึกษาจิตวิทยาและหลักสูตรทางครูอย่างอื่น อีก 1/2-1 ปี ให้ฝึกงาน

เฮเตอร์ (Hayter) ได้ศึกษาคามผลผู้สำเร็จการศึกษาพยาบาลจากวิทยาลัยพยาบาล
ของมหาวิทยาลัยแห่งรัฐเคนตักกี (College of Nursing University of Kentucky)
ปีการศึกษา 1964-1969 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจอาชีพ การนำความรู้ที่ได้ศึกษามาไปใช้
ในการทำงานและแผนการในอนาคตของผู้สำเร็จการศึกษา รวมทั้งสำรวจความคิดเห็นของผู้จ้าง
ที่มีต่อการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษากวย ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม
ไปยังผู้สำเร็จการศึกษาซุกหนึ่ง และอีกซุกหนึ่งส่งไปยังผู้จ้าง ผลการศึกษาปรากฏว่า ผู้สำเร็จ
การศึกษาส่วนใหญ่มีงานทำ จำนวนน้อยยังไม่ม้งานทำ ผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่ทำงานเป็น
พยาบาลประจำการ มีส่วนน้อยที่ทำงานในตำแหน่งที่สูงกว่าพยาบาลประจำการ เช่น ตำแหน่ง

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38.

² สุนทร สุนันท์ชัย, "ความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในสหรัฐ-
อเมริกา," ศูนย์ศึกษา 8 (พฤษภาคม 2504) : 65 - 66.

ครูพยาบาล ผู้ตรวจการ หัวหน้าศึก¹

พ.ศ. 2520 อรวรรณ นาคทรพรพ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้ประโยชน์ของพยาบาลระดับปริญญาในประเทศไทย" โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจการใช้ประโยชน์พยาบาลระดับปริญญาในประเทศไทย ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 498 คน เครื่องมือที่ใช้ในการสำรวจ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลของการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คือ พยาบาลระดับปริญญาตรีทำงานในตำแหน่งอาจารย์พยาบาลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.67 รองลงมาทำงานค่านบริการพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 27.84 พยาบาลระดับปริญญาโททำงานในตำแหน่งอาจารย์มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.19 รองลงมาทำงานค่านบริการพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 28.36 และส่วนใหญ่ทำงานในหน่วยงานที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย²

คุณภาพของการศึกษาจะดีหรือไม่ จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง และสิ่งสำคัญคือคุณภาพของครู ครูจะทำการสอนได้ผลหรือไม่ประการหนึ่งขึ้นอยู่กับวุฒิครู³

พ.ศ. 2510 นาวตรีหญิง สอังก์ ที่ระยะศ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณสมบัติของครูพยาบาลที่นักเรียนต้องการ" การวิจัยครั้งนี้สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนพยาบาลชั้นสูงสุดของโรงเรียนพยาบาลต่าง ๆ ในจังหวัดพระนครและธนบุรีรวม 7 แห่ง ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด

¹Jean Hayter, "Follow-up Study of Graduates of the University of Kentucky," College of Nursing 1964-1969, Nursing Research, Vol. 20, No.2 (January-February, 1971) : 55-60.

²อรวรรณ นาคทรพรพ, "การใช้ประโยชน์พยาบาลระดับปริญญาในประเทศไทย," หน้า 71-72.

³ซ่าง บัวศรี, "เศรษฐกิจการศึกษากับการจัดการศึกษาในปัจจุบัน," ศูนย์ศึกษา 13 (ตุลาคม 2508) : 21.

603 คน สุ่มเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ 320 คน¹

พ.ศ.2513 วาณี อुकตมากร ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลเกี่ยวกับลักษณะของครูพยาบาลในโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กองศึกษารวมแพทยทหารเรือ" การวิจัยครั้งนี้สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ทั้งหมดของโรงเรียนพยาบาล ผดุงครรภ์และอนามัย กองศึกษา กรมแพทยทหารเรือ จำนวน 80 คน²

พ.ศ.2514 เสาวภา สาระชนะ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณสมบัติของครูพยาบาลที่นักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทยต้องการ" การวิจัยครั้งนี้สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 จากวิทยาลัยสภากาชาดไทย ซึ่งมีจำนวนเต็มรวมทั้งสิ้น 560 คน ได้สุ่มมาทำการวิจัยครั้งนี้ 280 คน³

ผลการวิจัยของทั้ง 3 ท่าน ปรากฏผลคล้ายคลึงกันคือ ทางด้านวิวุฒิ และคุณวุฒิของครูพยาบาล นักเรียนพยาบาลมีความเห็นว่าครูพยาบาลควรมีอายุอย่างต่ำ 25 ปี ไม่ควรเกิน 50 ปี และควรมีวุฒิอย่างต่ำระดับปริญญาตรี

---

¹ สอิงค์ ทีระชะยศ, "คุณสมบัติของครูพยาบาลที่นักศึกษาต้องการ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510).

² วาณี อุกตมากร, "ความคิดเห็นของนักเรียนพยาบาลเกี่ยวกับลักษณะของครูพยาบาลในโรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กองศึกษา กรมแพทยทหารเรือ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513).

³ เสาวภา สาระชนะ, "คุณสมบัติของครูพยาบาลที่นักศึกษาพยาบาลวิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทยต้องการ" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต แผนกวิชาพยาบาลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514).

พ.ศ. 2517 นรา วงษ์ศรี ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ลักษณะของครูพยาบาลที่ดีในความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพระปกเกล้า จันทบุรี" การวิจัยครั้งนี้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาพยาบาลปีที่ 1, 2, 3 ทั้งหมดของวิทยาลัย จำนวน 162 คน วุฒิของครูพยาบาลที่นักศึกษาพยาบาลต้องการมากที่สุดคือ ประจัญทาโท และประจัญทาเอก คิดเป็นร้อยละ 37.65 ประจัญทาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.24¹

ในสถานบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษา เกณฑ์ที่เหมาะสมที่ยูเนสโกได้กำหนดสำหรับคุณวุฒิของอาจารย์คือ ประจัญทาเอก : ประจัญทาโท : ประจัญทาตรี ในสัดส่วน 1.5 : 5 : 3.5² จากรายงานสรุปสถานการณ์การศึกษาปัจจุบันในสถานบันอุดมศึกษา ของทบวงมหาวิทยาลัย พบว่าสัดส่วนของวุฒิจารย์ประจำสำหรับมหาวิทยาลัยและสถานบันสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2515 มีสัดส่วนคุณวุฒิ ประจัญทาเอก : ประจัญทาโท : ประจัญทาตรี โดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.0 : 4 : 3.47³ ซึ่งยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยยูเนสโก

การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาพยาบาลหลักสูตรหลังปริญญา หมายถึง การศึกษาในชั้นระดับปริญญาโท และปริญญาเอก

ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิตทางการพยาบาลมี 2 สาขา คือ

1. การบริหารฝ่ายพยาบาล

¹ นรา วงษ์ศรี, "ลักษณะของครูพยาบาลที่ดีในความคิดเห็นของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพระปกเกล้า จันทบุรี" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

² สำนักงานปลัดทบวง, ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ, รายงานสรุปสถานการณ์การศึกษาปัจจุบันในสถานบันอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ 2517 - 2516, หน้า 18.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

2. การเตรียมครูในสาขาพยาบาล¹

ควรจะได้มีการปรับปรุงระบบการศึกษาพยาบาลเสียใหม่ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้พยาบาลได้มีโอกาสก้าวหน้าในด้านวิชาชีพ และหน้าที่การงาน โดยให้พยาบาลที่มีวุฒิค่าแต่มีความรู้ ความสามารถดี มีโอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปได้ และควรเปิดสาขาฝึกหัดครูพยาบาลขึ้นในสถานศึกษาพยาบาลที่จัดสอนในระดับปริญญาตรี เพื่อผลิตครูพยาบาลสำหรับสอนในสถานศึกษาพยาบาลต่าง ๆ เป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูพยาบาลดังกล่าวไป²

สถาบันการศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี นับได้ว่าเป็นสถาบันฝึกหัดครูพยาบาล เพราะจุดมุ่งหมายในการผลิตเพื่อบริการด้านการศึกษาคือ เป็นผู้สอน ผู้นิเทศ และเป็นผู้นำทางการพยาบาล

พ.ศ. 2503 จากการประชุมระหว่างชาติของยูเนสโก ในภูมิภาคเอเชียที่กรุงมนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกหัดครูว่า ควรมีการฝึกหัดบุคคลด้านการสอนในระดับสูง เพื่อเตรียมสำหรับเป็นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูในแต่ละประเทศให้มีจำนวนเพียงพอเพื่อเป็นประโยชน์ทางด้านการศึกษา ประเทศสมาชิกในเอเชียได้พัฒนาโปรแกรมชั้นมัธยมศึกษา เพื่อเป็นแหล่งในการจัดเตรียมอาจารย์สำหรับสอนในสถาบันฝึกหัดครู และได้กำหนดคุณวุฒิขั้นต่ำของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูดังนี้³

อินโดนีเซีย กำหนดว่า อาจารย์ที่สอนในสถาบันฝึกหัดครูต้องมีคุณวุฒิปริญญาตรีหรือปริญญาโททางการศึกษาศาสตร์

วิเวียร์ ทวีธาณ, "แนวโน้มของการพยาบาลในสหรัฐอเมริกา," ปรากฏาพิเศษสำหรับพยาบาล ๗ หอประชุมราชแพทยาลัย. สารศิริราช ปีที่ 24 ฉบับที่ 9 (กันยายน 2515): 2513.

²ประสิทธิ์ คุลยาทร, บรรณาธิการ. "สภาการศึกษาแห่งชาติในรอบปี 2513." วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปีที่ 5 (สิงหาคม-มกราคม 2513-2514) : 45.

³Unesco, Teacher Education in Asia : A Regional Survey (Bangkok : Regional Office for Education in Asia, 1972), pp.39-40.

ฟิลิปปินส์ อาจารย์ฝึกหัดครูที่สอนในวิทยาลัยชั้นต้น (Junior College) จะต้องมีความรู้อย่างต่ำขั้นปริญญาตรี และถ้าสอนในวิทยาลัยชั้นสูง (Senior College) จะต้องมีความรู้สูงกว่าปริญญาตรี

สิงคโปร์ กำหนดคคุณวุฒิขั้นต่ำสำหรับผู้สอนในวิทยาลัยครู คือประกาศนียบัตรเฉพาะสาขาวิชา หรือปริญญาตรี และประกาศนียบัตรทางการศึกษา

อิสราเอล กำหนดว่า อาจารย์ที่สอนในสถาบันฝึกหัดครูในสายวิชาชีพหรือวิชาการศึกษา จะต้องมีความรู้ระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก อาจารย์ที่สอนวิชาสามัญอย่างน้อยจะต้องมีความรู้ระดับปริญญาตรี แต่ความมุ่งหมายที่แท้จริงของการผู้มีความรู้ขั้นปริญญาโทหรือปริญญาเอก มากกว่า

จีน คุณวุฒิขั้นต่ำของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูที่กำหนดไว้คือ ปริญญาตรีทางการศึกษา

ลังกา กำหนดคคุณวุฒิของผู้สอนในสถาบันฝึกหัดครูจะต้องได้ประกาศนียบัตรครูพิเศษ (Specialist Teachers' Certificate) และมีประสบการณ์ทางการสอนเป็นเวลา 3 ปี แต่ในกรณีที่มีความรู้ขั้นปริญญา จะต้องมีความประสบการณ์การสอน 3 ปี และได้คาดหวังไว้ในอนาคตว่าต่อไปจะกำหนดคคุณวุฒิระดับปริญญาโท

สหภาพพม่า กำหนดว่า อาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูทุกคนอย่างต่ำจะต้องได้รับปริญญาตรีทางการศึกษา (B.Ed.) และเคยทำงานด้านบริการการสอนในโรงเรียนของรัฐบาลมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี การคัดเลือกบุคคลเข้าเป็นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู จะรับสมัครจากบรรดาคณาใหญ่หรือครูที่มีประสบการณ์การสอนในโรงเรียนต่าง ๆ

ประเทศอัฟกานิสถาน ผู้ที่จะเป็นอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครูจะต้องสำเร็จการศึกษาขั้นปริญญาตรี และได้รับประกาศนียบัตรด้านการศึกษา (Teaching Diploma) จากสถานศึกษาสำหรับอาจารย์ฝึกหัดครู พร้อมทั้งมีประสบการณ์การสอนระดับประถมและมัธยมศึกษามาแล้ว

ประเทศไทย กำหนดคคุณวุฒิขั้นต่ำของอาจารย์ในสถาบันฝึกหัดครู คือ ปริญญาตรี และมีความมุ่งหวังที่จะยกสถานะทางวิชาการให้สูงขึ้นถึงระดับปริญญาโทและปริญญาเอก

พ.ศ. 2519 สุพร ตั้งทางธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง "คุณวุฒิของอาจารย์ในวิทยาลัยครู" โดยทำการศึกษาจากอาจารย์ประจำทั้งหมดที่ทำหน้าที่สอนในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี สังกัดกรมการฝึกหัดครู ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบคัดลอกข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ได้จำนวนตัวอย่างจาก 17 วิทยาลัย รวม 2599 คน จากการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับวุฒิอาจารย์ในวิทยาลัยครูที่เปิดสอนถึงระดับปริญญาตรี มีค่าสูงกว่าเกณฑ์ความคงการขั้นต่ำ คือ สูงกว่าปริญญาตรี¹

เนื่องจากโรงเรียนพยาบาลได้มีวิวัฒนาการในด้านความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาการอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดได้ทำการศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับคุณวุฒิของอาจารย์พยาบาลอย่างจริงจัง ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องคุณวุฒิของอาจารย์พยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และผลงานวิจัยนี้อาจจะใช้เป็นแนวทาง ด้านหนึ่งในการพิจารณาจัดเตรียมอาจารย์พยาบาลให้เหมาะสมกับสภาวะการณ์ในปัจจุบันและอนาคตต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สุพร ตั้งทางธรรม, "คุณวุฒิของอาจารย์ในวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).